

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
24 червня 2020 року,
Протокол № 10

Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)
24 червня 2020 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«ФІЛОСОФІЯ ПРАВА»
для підготовки на третьому освітньому рівні
здобувачів наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право**

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни		2
2.	Заплановані результати навчання		3
3.	Програма навчальної дисципліни		5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни		6
	4.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	6
	4.2.	Аудиторні заняття	7
	4.3.	Завдання для самостійної роботи аспірантів	7
5.	Методи навчання та контролю		7
6.	Схема нарахування балів		8
7.	Рекомендована література		9
	7.1.	Основна література	9
	7.2.	Допоміжна література	10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		11

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 08 Право
2. Код і назва спеціальності	– 081 Право
3. Назва спеціалізації	– немає
4. Назва дисципліни	– Філософія права
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ВК 14
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– третій
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– доктор філософії
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– третій
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 4/ 120
2) денна/заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 20
% від загального обсягу лекційні заняття (годин)	– 16,7
% від обсягу аудиторних годин	– 12
семинарські заняття (годин)	– 60
% від обсягу аудиторних годин	– 8
самостійна робота (годин)	– 40
% від загального обсягу тижневих годин:	– 100
аудиторних занять	– 83,3
самостійної роботи	– 7
аудиторних занять	– 50
самостійної роботи	– 7
12. Форма семестрового контролю	– екзамен
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ОК 1. Філософія науки
2) супутні дисципліни	– ВК 13. Філософсько-правові проблеми юридичної відповідальності

ВК 15. Проблеми теорії держави і права

3) наступні дисципліни

– ВК 20. Медіація в юридичній практиці
ВК 30. Діалектика як світоглядна основа наукових досліджень

14. Мова вивчення дисципліни

– українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Філософія права» забезпечує досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньо-науковою «Доктор філософії з права»:

РН-8. Демонструвати розуміння теоретичних основ, термінології та практики професійної діяльності в галузі права.

РН-9. Демонструвати знання та розуміння сучасних актуальних питань, історії розвитку, закономірностей, проблем та тенденцій правового регулювання суспільних відносин у різних галузях.

РН-10. Ефективно працювати з джерелами національного та міжнародного права, виявляти колізії, прогалини, інші недоліки правового регулювання.

РН-11. Тлумачити нормативно-правові акти, оцінювати судову практику та правильно застосовувати їх при вчиненні різних правових дій.

РН-15. Демонструвати вміння формулювання власної цілісної, логічної й обґрунтованої позиції щодо правової проблеми, відстоювати і захищати її перед підготовленою аудиторією

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:
1. Знання (здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)
1.1) вільно володіти термінологічним апаратом філософії права;
1.2) знати передумови виникнення філософії права, її предметну, методичну і функціональну особливість;
1.3) описувати особливості історичних етапів у розвитку світової філософської думки та специфіку становлення філософії в Україні;
1.4) демонструвати знання – теоретичних джерел і практичних засад філософії права;
1.5) виявляти актуальні сучасні філософсько-правові проблеми.
2. Розуміння (здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, вміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)
2.1) пояснювати різницю між філософським та філософсько-правовим розумінням соціальних проблем;
2.2) з'ясувати закономірності розвитку суспільства, історії, права;
2.3) розрізняти явища правового та неправового, юридичного та правового;
2.4) визначати роль та значення застосування філософсько-правового знання як розділу практичної філософії здійснення соціальних перетворень;
2.5) пояснювати сутність сучасних правових проблем сучасності та дискутувати з приводу можливих шляхів їхнього подолання.
2.6) розуміти специфіку права як об'єктивного феномену в руслі отримання юридичної освіти;
2.7) виявляти метафізичний характер філософського осмислення права

3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) застосовувати в практичній діяльності набуті теоретико-методологічні знання;
3.2) підготувати наукову доповідь з проблем філософії права;
3.3) аналізувати зміни в законодавстві з точки зору історичного досвіду отриманого в процесі еволюції поглядів на філософію права;
3.4) уміти давати порівняльну характеристику основних концепцій філософії права;
3.5) застосовувати знання з філософії для підвищення власної філософської культури та навичок критичного мислення;
3.6) аналізувати першоджерела та наукову літературу;
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати тенденції розвитку сучасної філософії права, уміти виокремлювати філософсько-правові підходи, необхідні задля діяльності в межах конкретної спеціальності;
4.2) демонструвати здатність аналізувати інформацію, виокремлювати її компоненти, інтерпретувати рекомендовані до вивчення першоджерела;
4.3) змістовно аналізувати основні напрями та течії філософії права;
4.4) застосовувати набуті знання у своїй галузі наукового пізнання, а також при аналізі складних проблем інших сфер життєдіяльності суспільства;
4.5) аргументувати власну точку зору щодо розуміння наукових проблем і проблем суспільного життя.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) на основі ґрунтовного знання філософії права опанувати самостійним стилем мислення, засвоїти специфіку філософсько-правового осягнення дійсності;
5.2) інтегрувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні філософії права;
5.3) вільно володіти категоріальним базисом філософії права для взаємодії з іншими галузями гуманітарного знання;
5.3) оперувати набутими науковими принципами, законами, категоріями, методами для формування синтезованого світогляду;
5.4) обґрунтовувати необхідність філософсько-правових знань для фахівців з юридичних спеціальностей;
5.5) узагальнювати соціально важливу інформацію на основі використання різноманітних джерел такої інформації.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати значення знань тем з курсу «Філософія права» для формування високого рівня філософської культури правника;
6.2) розкривати соціально-історичну сутність і доцільність правових явищ;
6.3) пояснювати відмінності між різними напрямками та течіями філософії права, оцінювати їхній вплив на сучасну соціальну практику;
6.4) оцінювати внесок українських філософів права у розвиток правознавства

7. Створення (творчість)	
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	аналізувати проблеми сучасного правового життя України та світу, виявляти основні тенденції розвитку правової системи України, інших держав та міжнародних відносин, об'єднувати методологічні можливості філософського та правового підходів щодо актуальних проблем розвитку правової реальності;
7.2)	демонструвати навички пошукової роботи, здатність самостійно мислити, що сприятиме творчій праці в інших галузях навчального процесу, і зокрема в набутті професійних знань та досвіду;
7.3)	аналізувати основні філософсько-правові та юридичні категоріальні концепти не тільки в історичному контексті, але і враховуючи мінливість правової реальності;
7.4)	творчо використовувати зміст основних першоджерел і провідні ідеї при аналізі філософських проблем, а також головних проблем співвідношення науки і практики;
7.5)	творчо застосовувати нормативно-правові акти, керуючись міжнародними стандартами прав людини, що знайшли обґрунтування у філософсько-правових концепціях, видатних мислителів.
7.6)	здатність до прогнозування перспектив розвитку та пошук власного місця у світі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Філософія права як складова сучасної гуманітаристики

Особливості сучасного гуманітарного знання (гуманітаристики) та філософії права. Філософія права як частина практичної філософії. Філософія права в системі філософських та юридичних наук. Функції філософії права. Злочини проти людяності як новий критерій сучасної філософії права: погляд крізь призму інституцій, що захищають права людини. Філософсько-правова аргументація на користь легітимного насильства.

Тема 2. Гуманістичні витоки права (правова антропологія)

Філософська антропологія як універсальна методологія правознавства. Правова та юридична антропологія. Антропологічна природа права. Право як засіб людського співіснування. Стать, тіло і життя як правова проблема. Людина розумна, людина правова, людина юридична і людина конфузис. “Образ людини” та “образ права”.

Тема 3. Права людини в світлі сучасної правової картини світу

Права людини як правова цінність (ліберальна та неоліберальна інтерпретація). Права людини як універсальна правова цінність. Артикуляція прав нелюдей як відповідь на виклик сучасної світоглядної ситуації. Права людини як легітимаційний ресурс сучасного права. Сучасні правові цінності: право на приватне, право на повагу, толерантність як конкретизація права на життя.

Тема 4. Правові цінності в контексті сучасності

Загальна характеристика правової аксіології. Цінності у праві, правові цінності та право як цінність. Свобода, справедливість та рівність як цінності у праві. Правові та юридичні цінності. Правові цінності в умовах глобалізаційних процесів. Правові цінності і культурна самобутність. Асимілятивно-дисемілятивні процеси у сфері правових цінностей.

Тема 5. Європейське право як соціокультурне явище

Реконструкція образу європейського права як цілісного явища. Європейське право як інституалізоване утворення. Римське право як основа європейського права. Культурно-ідеологічні риси права Європейського Союзу.

Тема 6. Покарання і злочин: сучасний погляд

Філософсько-кримінальні підходи до системи покарань. Покарання, примус, превенція і медіація у сфері каральних практик сучасності. Філософські питання відповідальності за сепаратизм і тероризм. Проблеми гуманізації покарання на сучасному етапі.

Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

	Назва тем	Кількість годин					
		усього	у тому числі				
			Денна форма/ Заочна форма	л	п	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Філософія права як складова сучасної гуманітаристики.	14	2	2	-	-	10
2	Гуманістичні витоки права (правова антропологія).	13	2	1	-	-	10
3	Права людини в світлі сучасної правової картини світу	23	2	1	-	-	20
4	Правові цінності в контексті сучасності.	23	2	1	-	-	20
5	Європейське право як соціокультурне явище	23	2	1	-	-	20
6	Покарання і злочин: сучасний погляд.	24	2	2	-	-	20
Усього годин		120	12	8	-	-	100

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота аспірантів

4.3.1. Самостійна робота аспірантів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи аспірантів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота аспірантів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання домашньої контрольної роботи.

4.3.5. Завдання для самостійної роботи аспірантів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- методи імітаційного навчання;
- методи проблемного навчання;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;

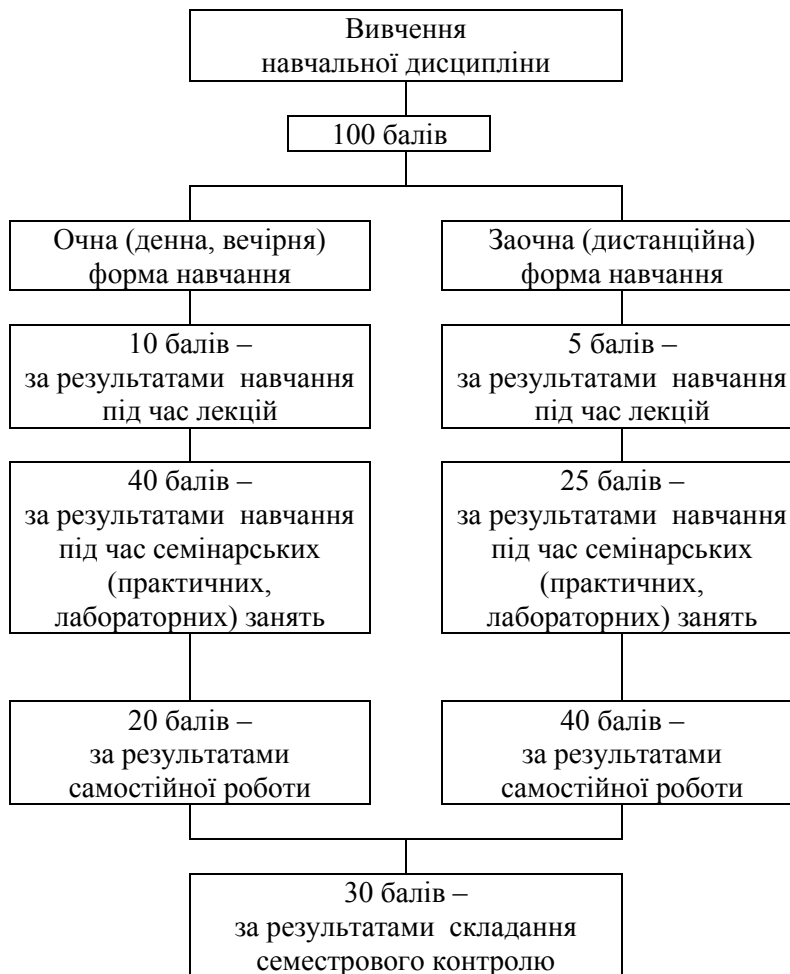
Поточний контроль знань аспірантів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліцопитування аспірантів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове(у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІНДЗ;
- 5) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену. Структура екзаменаційного білету включає три теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нархування балів аспірантам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих аспірантом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Андреев Д. В., Вовк В. М., Івченко Ю. В. Філософія права: актуальні проблеми та сучасні інтерпретації: Навчальний посібник. К., 2012. 224 с.
2. Баумейстер А.О. Філософія права: навч. посіб. Вінниця: О.Власюк, 2007. 224 с.
3. Бачинин В.А., Чефранов В.А. История философии права: Курс лекций.
4. Бачинин В.А., Панов М.І. Філософія права: Підручник. К.: Видавничий дім "ІН ЮРЕ", 2006. 472 с.
5. Бибахин В. В. Введение в философию права. М., 2005.
6. Бочкарев С. А. О физических и метафизических началах уголовно-правовой охраны жизни URL : http://www.vphil.ru/index.php?option=com_
7. Вовк В.М. Філософія права: Навчально-методичні матеріали. Івано-Франківськ: Вид-во "Сімик", 2006 188 с.
8. Грибакин А. Философия права и закона. Учебник для бакалавриата и магистратуры. М.: Юрайт. 2019. 290 с.
9. Кальной И.И. Философия права: Учебник. СПб.: Издательство Р. Асланова "Юридический Центр Пресс", 2007. 259 с.
10. Кузнецов В.І. Філософія права. Історія та сучасність: Навчальний посібник.К.: ВД "Стилос": ПЦ "Фоліант", 2006. 382 с.
11. Лой А. Практична філософія: реальність і можливості. Філософська думка. 2017. № 3. С. 6-23.
12. Максимов С. І. Філософія права : сучасні інтерпретації : Вибрані праці : статті, аналітичні огляди, переклади (2003 – 2010)]. Х. : Право, 2010. 336 с.
13. Малахов В.П. Философия права: Учебн. пособие. 2-е изд. Екатеринбург: Деловая книга, 2007. 360 с.
14. Мартышин О.В. Совместимы ли основные типы понимания права?. Государство и право. 2003. № 6. С. 13 – 22.
15. Мартышин, О.В. Философия права : учебник для магистров. Министерство образования и науки Российской Федерации, Московский государственный юридический университет имени О. Е. Кутафина (МГЮА). Москва : Проспект, 2017. 352 с.
16. Моисеев С.В. Философия права. Курс лекций.-3-е изд.,-Новосибирск: Сиб. Унив. изд-во, 2006. 262 с.
17. Нерсесянц В.С. Философия права: учебник. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Норма, 2009. 848 с.
18. Рабінович П. М., Добрянський С. П., Гудима Д. А., Грищук О. В., Дудаш Т. І. Філософія права: проблеми та підходи: Навч. посіб. для студ. спец. "Правознавство Л., 2005. 290с.
19. Тихонравов Ю.В. Основы философии права. М.: Вестник, 1999. 609 с.
20. Філософія права. За ред Дж. Фейнберга. К. : "Основи", 2007. 1256 с.
21. Філософія права: Навч. посіб. О.Г.Данільян, Л.Д.Байрачна, С.І.Максимов та ін.; за заг. ред. О.Г.Данільяна. Х.: Прапор, 2006. 272 с.
22. Філософія права: Навч. посіб. О.О.Бандура, С.А.Бублик, М.Л.Зайнчковський та ін.; за заг. ред. М.В.Костицького та Б.Ф.Чміля. К.: Юрінком Інтер, 2000. 336 с.
23. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2009. 208 с.
24. Циппеліус Р. Філософія права : Підручник. К. : Тандем, 2000. 300 с

Допоміжні джерела

1. Аристотель. Политика. Сочинения: В 4 т. М., 1962. Т. 4.

2. Бердяев Н. А. Смысл истории. М., 1950.
3. Вебер М. Избранные произведения. М., 1990.
4. Вольтер Ф. Философские повести. М., 1985.
5. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. Основы философской герменевтики. М., 1988.
6. Гегель Г.В.Ф. Философия права. М., 1990.
7. Гельвеций К. О человеке. М., 1938.
8. Гроций Г. Три книги о войне и мире. М., 1956.
9. Гоббс Т. Левиафан. М., 1936.
10. Декарт Р. Избранные произведения. М., 1950.
11. Дорошенко Д. Нарис історії України: У 2 – х т. К., 1992.
12. Дюркгейм Э. Метод социологии. М., 1991.
13. Кант И. Критика практического разума. Спб., 1995.
14. Локк Дж. Два трактата про правління. Філософія політики. Хрестоматія в 4-х т. К., 2003. Т. 1.
15. Макиавеллі Н. Державець. Філософія політики. Хрестоматія в 4-х т. К., 2003. Т. 1.
16. Маркс К., Энгельс Ф. Соч. 2-е изд. М., 1960. Т. 1.
17. Монтескье Ш.-Л. Избранные произведения. М., 1955.
18. Платон. Государство. Собр. соч.: В 4 т. М., 1984. Т. 3.
19. Поппер К. Открытое общество и его враги. М., 1992. Т. 1. 2.
20. Попович М. Нарис історії культури України. К.: АртЕк, 1998.
21. Радбрух Г. Філософія права: Пер. з нім. К.: Тандем, 2006.
22. Рикер П. Герменевтика. Этика. Политика. М., 1995.
23. Ролз Дж. Теория справедливости. Новосибирск, 1995.
24. Руссо Ж.Ж. О причинах неравенства. СПб., 1907.
25. Сковорода Г. С. Собрание сочинений. М., 1955. Т. 1.
26. Спиноза Б. Богословско-политический трактат. М., 1935.
27. Философия права Гегеля и современность. М., 1977.
28. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы. М., 2002.
29. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. Спб., 2000.
30. Хейфе О. Политика. Право. Справедливость. Основоположения критической философии права и государства. М., 1994.

8. Інформаційні ресурси

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» (<http://www.chitalca.html>).
2. Перелік основних довідників тематичних ресурсів з філософії у комп'ютерній мережі INTERNET (<http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>).
3. Додаткові філософські ресурси комп'ютерної мережі INTERNET (<http://www.epistemelinks.com/link/PhiLink.html>).
4. Посилання “The Perseus Project: An Evolving Digital Library on Ancient Greece” (<http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>).
5. Посилання “Exploring Plato’s Dialogues”, а також сервер “Philosophy in Cyberspace” (<http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>).
6. Посилання на твори Августина Блаженного, Ансельма Кентерберійського, Дж. Віко, Р. Декарта, Д. Дідро І. Канта, Ф.В.Й. Шелінга, Г.В.Ф. Гегеля, Ф. Ніцше, О. Шпенглера, З. Фрейда, А. Камю, Ж. П. Сартра, Л. Вітгенштейна, Ю. Габермаса, Г. Г. Гадамера, П. Рікера на “Книжковій полиці” (<http://philosophy.allru.net/pervo.html>).
7. Посилання “David Chalmers’ Philosophy Resources” у переліку філософських тематичних ресурсів (<http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>).
8. Посилання на сервер “Philosophy in Cyberspace” (<http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>).

Розробники робочої програми:

Вовк В. М. – професор кафедри теорії та історії держави і права, доктор юридичних наук, професор.

Олійник У.М. – доцент кафедри теорії та історії держави і права, кандидат юридичних наук.

_____ В. М. Вовк

10 червня 2020 року

_____ У. М. Олійник

10 червня 2020 року

Схвалено кафедрою теорії та історії держави і права

10 червня 2020 року, протокол № 10.

Завідувач кафедри _____ Л. Л. Місінкевич

10 червня 2020 року

Декан юридичного факультету

_____ С. А. Крушинський

10 червня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 18 червня 2020 року, протокол № 8.

Голова методичної ради _____ І. Б. Ковтун

16 червня 2020 року